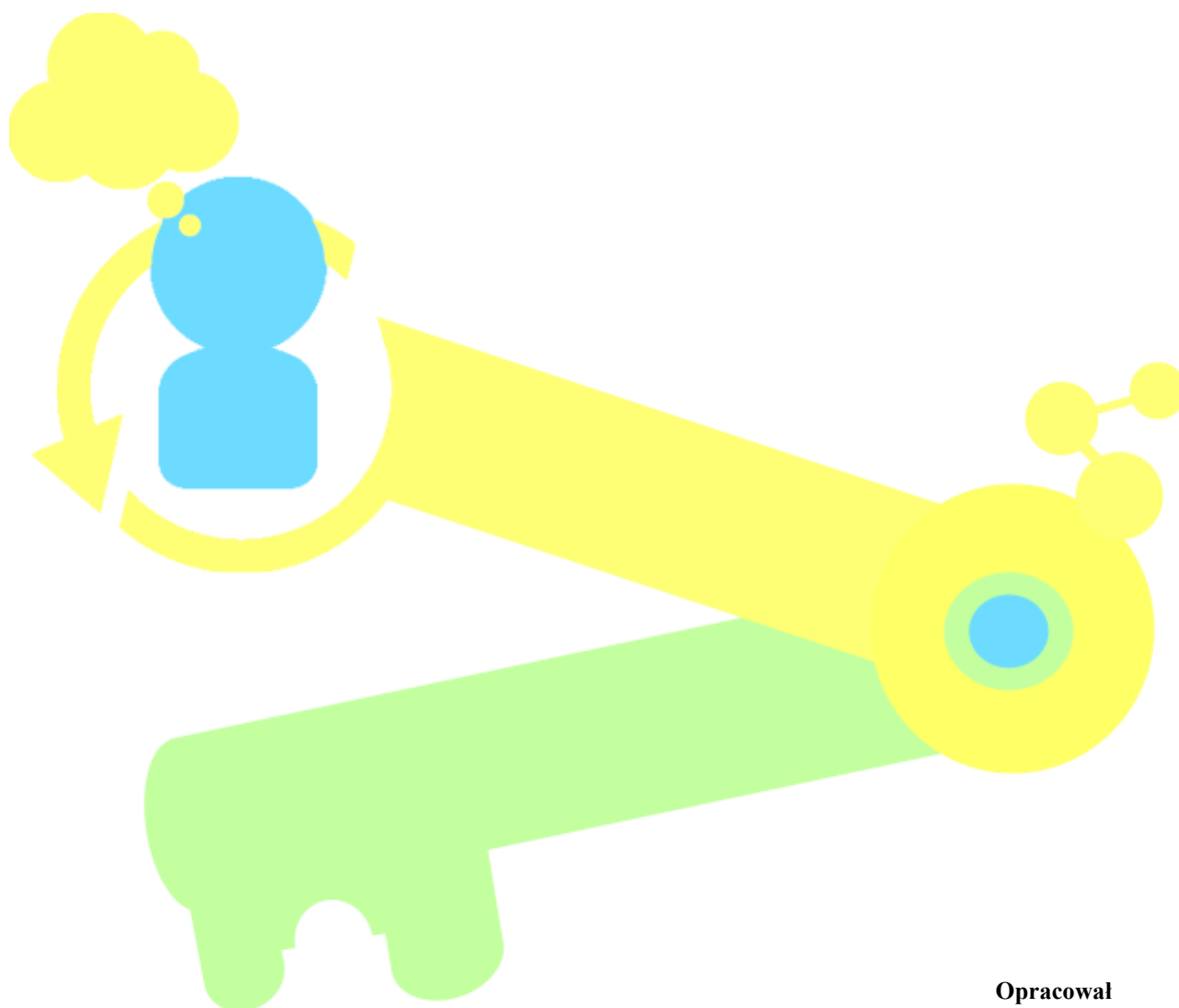

**[KULTURA
DOSTĘPNA**

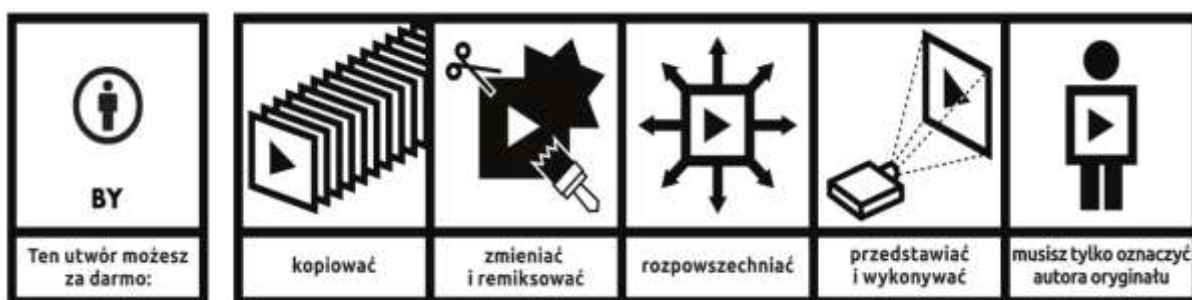
Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach Programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2015

Diagnoza potencjału kulturotwórczego Gminy Kwidzyn

Opracował
Bartosz Rief

Zezwala się na korzystanie z dokumentu finansowanego przez Narodowe Centrum Kultury w ramach Programu Domu Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015 r., na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 (CC-BY), dostępnej pod adresem (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/legacode>) lub innej wersji językowej tej licencji lub którejkolwiek poniższej wersji tej licencji, opublikowanej przez organizacji Creative Common.

Uznanie autorstwa 3.0 Polska – Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjodawcy (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/legacode>)

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Ogólna charakterystyka Gminy Kwidzyn
3. Historia gminy
4. Uwarunkowania związane z transportem
5. Infrastruktura i instytucje związane z kulturą
  - A. Infrastruktura związana ze spuścizną historyczną
  - B. Instytucje i infrastruktura wykorzystywana na potrzeby działalności kulturalnej i jej potencjał
  - C. Inne miejsca wskazywane jako możliwe do wykorzystania na potrzeby kultury
6. Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne
7. Cykliczne wydarzenia kulturalne
8. Media i sposób dystrybucji informacji
9. Analiza wywiadów
  - A. Wywiady grupowe – szczegóły
  - B. Wywiady indywidualne – szczegóły
  - C. Przebieg wywiadów
10. Odbiorcy działań kulturalnych
11. Partnerzy działań
12. Bariery
13. Wnioski i rekomendacje
14. Bibliografia

1. Wprowadzenie

Niniejszy dokument powstał w wyniku wzięcia udziału Gminnego Ośrodka Kultury w Kwidzynie w Programie Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2015.

Według wskazań operatora: „Program skierowany jest do domów kultury, które gotowe są prowadzić nowatorskie działania animacyjne projektowane w oparciu o przeprowadzoną wcześniej diagnozę i poddane ewaluacji, a ukierunkowane na bezpośrednią i bliską współpracę z przedstawicielami społeczności lokalnej. Główny nacisk programu położony jest na nawiązywanie przez dom kultury stałych relacji z mieszkańcami miejscowości, na terenie których działają. Odkrywanie talentów i wzmacnianie potencjału społecznego owocować ma stworzeniem wspólnych projektów na rzecz społeczności lokalnych i przestrzeni publicznej”¹.

Założeniem pierwszej fazy realizacji projektu przez GOK jest przeprowadzenie diagnozy potencjału kulturotwórczego gminy na podstawie spotkań i wywiadów z udziałem mieszkańców i mieszkanek gminy wiejskiej Kwidzyn. Następnie, po zidentyfikowaniu możliwości kulturotwórczych, poznaniu grup i osób zaangażowanych w twórczą działalność, sporządzony zostanie regulamin dotyczący możliwości pozyskania środków na realizację inicjatyw przez społeczność lokalną, ogłoszenie konkursu oraz wyłonienie inicjatyw, które uzyskają dofinansowanie na podstawie przedstawionego opisu działań, harmonogramu i budżetu.

Prezentowany dokument wpisuje się w cel nadrzędny Programu jakim jest „inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności”².

Udział Gminnego Ośrodka Kultury w Kwidzynie jest rezultatem polityki rozwoju jednostki jako tej, nie tylko przygotowującej gotową ofertę kulturalną i dostarczającej ją do poszczególnych obszarów gminy i mających zaspokoić oczekiwania odbiorców, ale także planującej włączenie mieszkańców do działalności na rzecz kultury na różnych poziomach zaangażowania.

Przygotowana diagnoza ujmuje głosy różnorodnych środowisk. Dokument zbiera opinie osób zróżnicowanych pod kątem obszaru zamieszkania, płci, wieku, pełnionej funkcji, zamożności,

---

1 Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015, Warszawa 2015, s.1.

2 Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015, Warszawa 2015, s.1.

stopnia aktualnego zaangażowania w działalność lokalną. Na stworzenie tego dokumentu miały wpływ: wiedza, potrzeby, opinie i obserwacje osób zajmujących się animacją, będących nauczycielami/kami, osobami działającymi w organizacjach pozarządowych i grupach nieformalnych, pełniącymi rolę sołtysów, byłych i obecnych przedstawicieli władz, pracowników instytucji i placówek oświatowych, twórców. Przygotowana diagnoza obejmuje zarówno głos osób na co dzień mieszkających w gminie, jak i osób zamieszkałych poza obszarem, ale zaangażowanych w życie gminy.

Wyznacznikami kierunków diagnozy były następujące problemy badawcze:

- Jak wygląda infrastruktura oraz miejsca identyfikowane jako związane z kulturą i wykorzystywane na rzecz kultury w gminie Kwidzyn?
- Jakie są bariery i ułatwienia w dostępie do kultury?
- Które z kierunków rozwoju kultury powinny być uznane za priorytetowe i do kogo powinny być kierowane podejmowane działania kulturalne?
- Jakie potrzeby dostrzegają mieszkańcy gminy?
- Kto jest sojusznikiem, liderem działalności kulturalnej?

W procedurze diagnozy zrealizowano 5 wywiadów grupowych z następującymi grupami: młodzież, osoby reprezentujące organizacje pozarządowe i animatorzy lokalni oraz 3 spotkania z mieszkańcami i mieszkankami gminy. Ponadto przeprowadzono wywiady z 6 osobami angażującymi się w działalność i życie gminy. Spotkania miały miejsce pomiędzy 16 a 22 marca 2015 r.

Równolegle zbierane były informacje poprzez analizę lokalnych czy też regionalnych mediów, publikacji dotyczących gminy, stron internetowych i danych statystycznych.

2. Ogólna charakterystyka Gminy Kwidzyn

Gmina Wiejska Kwidzyn jest to gmina znajdująca się w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego, leżąca w powiecie kwidzyńskim. Siedzibą gminy jest miasto Kwidzyn. W latach 1975-1998 gmina była położona na terenie województwa elbląskiego. W skład gminy wchodzi 28 sołectw: Baldram, Brachlewo, Brokowo, Bronno, Dankowo, Dubiel, Gniewskie Pole, Górki, Grabówko, Gurcz, Janowo, Kamionka, Korzeniewo, Licze, Lipianki, Mareza, Mareza Osiedle, Nowy Dwór, Obory, Ošno, Pastwa, Pawlice, Podzamcze, Rakowice, Rakowiec, Rozpędziny,

Szałwinek, Tychnowy. Na obszarze gminy usytuowanych jest 37 miejscowości. Gmina jest umiejscowiona w centralnej części powiatu kwidzyńskiego.

Powierzchnia gminy wynosi 20660 ha i zamieszkuje ją 11138 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2013 r., wg danych ewidencji Głównego Urzędu Statystycznego), w tym 5685 mężczyzn i 5453 kobiet. Liczba mieszkańców gminy stanowi 13,32 % mieszkańców powiatu kwidzyńskiego (83611 mieszkańców (stan na dzień 31 grudnia 2013 r.).

Gmina zajmuje powierzchnię 207 km² co daje średnią zagęszczenia zaludnienia 54 osoby/1 km².

Gmina Kwidzyn sąsiaduje z gminami: miastem i Gminą Prabuty, Gardeją, Sadlinkami, Gniewem, Ryjewem oraz miastem Kwidzyn. Gmina Kwidzyn ze strony wschodniej, zachodniej i północnej otacza Miasto Kwidzyn.

Sąsiednie gminy są podobnie zagospodarowane. "Od strony gminy Sadlinki i Gardeja dominują tereny rolne, od strony gminy Prabuty znaczne kompleksy leśne, położone w granicach Morawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Od strony północnej gmina Kwidzyn graniczy terenami leśnymi (w części w granicach Ryjewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu) i terenami rolnymi gminy Ryjewo. Granicę zachodnią gminy Kwidzyn stanowi rzeka Wisła, a po jej drugiej stronie znajduje się gmina Gniew. Zagospodarowanie terenów sąsiednich gminy Gniew, to obszar Natura 2000 i korytarz ekologiczny (KE-10), zlokalizowane bezpośrednio przy rzece Wiśle oraz tereny rolnicze."³ Przez obszar gminy przepływają rzeki Wisła i Liwa.

Poza gminą największymi ośrodkami miejskimi, licząc od centrum miasta Kwidzyn, są Prabuty (21 km), Gniew (22 km), Grudziądz (35 km), Sztum (26 km).

Przez gminę Kwidzyn przebiegają dwie drogi krajowe: nr 90 - od zachodu łącząca gminę z drogą 91 relacji Łódź - Gdańsk i nr 55 - Malbork – Grudziądz. Przez Gminę Kwidzyn przebiega linia kolejowa Malbork - Grudziądz.

W lipcu 2013 roku został otwarty most na Wiśle (droga nr 91), będący ważnym połączeniem, zarówno pod kątem gospodarczym, społecznym, jak i kulturalnym. Do momentu otwarcia mostu przejazd przez rzekę był możliwy dzięki mostom w Grudziądzu, Knybawie k. Tczewa oraz za pomocą połączenia promowego Gniew - Janowo.

Gmina Kwidzyn jest obszarem o rolniczym charakterze. Grunty rolne zajmują ponad 67% powierzchni gminy, natomiast użytki leśne stanowią 20 % obszaru.

Ponadto gminę charakteryzuje bogactwo walorów przyrodniczych i historyczno-kulturowych, co decyduje o jej niewykorzystywanym obecnie potencjale rekreacyjno-turystycznym.

---

3 Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Kwidzyn, Kwidzyn, 2014, s. 1

Na terenie gminy znajdują się placówki edukacyjne: 5 placówek wychowania przedszkolnego - w tym 3 przedszkola, 2 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe oraz 2 szkoły gimnazjalne. Na terenie gminy nie ma żadnych szkół na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym. W gminie działa Biblioteka Publiczna Gminy Kwidzyn z siedzibą w Marezie wraz z filiami.

W trójce największych sołectw znajdują się: Rakowiec (1493 os.), Mareza (1255 os.) oraz Tychnowy (774 os.). Gmina jest uznawana za dość rozdrobnioną administracyjnie. Część miejscowości oscyluje w zakresie od 100 do 250 mieszkańców. Takie rozdrobnienie sprawia, iż większy nacisk w wypadku rozwiązywania problemów spoczywa na działalności rad sołeckich i sołtysów (jak wskazuje strategia), a jednocześnie stanowi to utrudnienie w działalności kulturalnej.

Analizując demografię poszczególnych miejscowości gminy Kwidzyn, zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w miejscowościach leżących w okolicach miasta Kwidzyn: Rakowiec, Mareza, Dankowo. Ta obserwacja wskazuje na trend powstawania podmiejskich "sypialni". Uwarunkowane jest to niższymi cenami nieruchomości, korzyściami zamieszkania na terenach wiejskich.

Do jednych z najważniejszych instytucji wspierających rodziny z terenu gminy Kwidzyn jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kwidzynie.

Na terenie Gminy Kwidzyn znajdują się 3 punkty NZOZ, t.j. w Pastwie, w Tychnowach, w Rakowcu.

Na koniec 2013 roku w Gminie Kwidzyn działało 981 podmiotów gospodarczych, głównie funkcjonujących w obszarach (pod kątem sekcji w PKD): przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz transport i gospodarka magazynowa.

Na terenie gminy usytuowany jest Kwidzyński Park Przemysłowo-Technologiczny. Gmina posiada także dwa tereny inwestycyjne: w Rozpędzinach oraz w Górkach (przeznaczony na m.in. handel, gastronomię, turystykę, centra konferencyjne i wystawiennicze, działalność gospodarczą związaną z wykonywaniem wolnych zawodów).

3. Historia gminy

Dzieje aktywności osadniczej i gospodarczej regionu są silnie związane z usytuowaniem ziem w Dolinie Wisły. O długiej historii świadczą znaleziska dokumentujące osadnictwo i kontakty

handlowe na szlaku bursztynowym z czasów rzymskich. Elementami dziedzictwa historycznego są liczne cmentarzyska oraz osady obronne kultury łużyckiej w Baldramie i Podzamczu. Od drugiej połowy X do XII stulecia przypadł największy rozwój wczesnośredniowiecznego osadnictwa polskiego. W połowie XII wieku w rejon Kwidzyna dotarły plemiona pruskie. W 1233 roku między Marezą, Lipiankami i Nebrowem Krzyżacy wzniesli umocowania obronne, rozpoczynając podbój Prus. Wkrótce zaczęto zakładać pierwsze wsie: Tychnowy (1288), Licze i Rakowiec (1293), Kamionka (1299). Rejon Kwidzyna był wówczas centrum osadniczym i administracyjnym, o czym świadczy fakt, iż w 1236 roku gród w Podzamczu określano mianem Mały Kwidzyn.⁴

Wojny prowadzone w XV wieku i następnych stuleciach nie oszczędziły terenów dzisiejszej gminy, co spowodowało zniszczenie wielu wsi oraz spadek liczby mieszkańców. Aby zachęcić nowych osadników wprowadzono czynszowanie chłopów.⁵

Szczególnie ważnym momentem, także z perspektywy aktualnych działań kulturalnych, jest Plebiscyt, który odbył się w 1920 roku. W okresie międzywojennym na obszarze dzisiejszej gminy, pozostającym wówczas pod panowaniem niemieckim, działały silne ośrodki polskości. Jednym z nich była wieś Tychnowy. Powstał tu polski Bank Ludowy, istniały: biblioteka, czytelnia i szkołka polska, założone przez księdza Piotra Baranowskiego.

W historii Ziemi Kwidzyńskiej zapisało się Janowo - miejscowość o tradycjach walki o polskość. W Janowie założono Towarzystwo Czytelni Ludowych organizujące zebrania i pogadanki dla polskiej ludności, działał chór, zespół teatralny i taneczny. Język polski krzewił janowski oddział Stowarzyszenia św. Kingi prowadzony przez księdza Ignacego Niklasa. Po Plebiscycie w 1920 roku, pięć wsi obejmujących obszar dzisiejszego Janowa: Bursztych, Janowo, Kramowo, Nowe Lignowy i Małe Pólko, utworzyło tzw. "Małą Polskę" - enklawę polską na ziemiach niemieckich.⁶ Społeczeństwo Janowa i Ziemi Kwidzyńskiej pielęgnuje pamięć o "Małej Polsce" w rocznicowych obchodach plebiscytowych, a pamiątki z tego okresu przechowywane są w Izbie Pamięci Narodowej Szkoły Podstawowej w Janowie.

Po drugiej II Wojnie Światowej teren podlegał powojennym procesom zasiedlania. Na terenie gminy uruchamiano szkoły podstawowe, Państwowe Gospodarstwa Rolne, budowano osiedla mieszkaniowe.

W 1975 roku utworzono gminę Kwidzyn z siedzibą w mieście Kwidzynie z połączenia gmin

---

4 <http://www.gminakwidzyn.pl/index.php?page=historia>

5 <http://www.gminakwidzyn.pl/index.php?page=historia>

6 <http://www.gminakwidzyn.pl/index.php?page=historia>

Tychnowy i Rakowiec, a w 1976 roku przyłączono również terytorium gminy Korzeniewo.⁷

Patrząc na charakter historyczny gminy, na uwagę zasługuje fakt, iż działania rocznicowe odwołują się przede wszystkim do polskości części regionu i Plebiscytu jako kluczowego momentu w historii. Jednocześnie teren gminy wiejskiej Kwidzyn jest pełen spuścizny architektonicznej i kulturowej, świadczącej o różnorodności historycznej tego obszaru.

4. Uwarunkowania związane z transportem

Gmina jest położona w centralnej części powiatu kwidzyńskiego. Mieszkańcy mogą korzystać z czterech podstawowych form publicznego transportu, jakimi są: połączenia kolejowe PKP, autobusowe PKS Kwidzyn oraz prywatnej firmy transportowej Rydwan.

Połączenia kolejowe służą do przemieszczania się na dalsze odległości i wyjazdy poza gminę. Najbliższa stacja kolejowa mieści się w mieście Kwidzyn.

Linie firmy Rydwan obsługują trasy pomiędzy Kwidzynem a Malborkiem, swoim zasięgiem obejmując północną część gminy.

O ile stosunkowo proste wydaje się przemieszczenie do Kwidzyna, o tyle bardziej problematyczne staje się poruszanie po obszarze gminy, przykładowo pomiędzy skrajnymi krańcami. Najdłuższe odległości mogą dochodzić nawet do 25-35 km, w zależności od obranej trasy. Korzystając z publicznego transportu, nie można ominąć dojazdu do Kwidzyna. Tym samym chcąc dojechać w inne miejsca gminy, niezbędne jest korzystanie z przesiadki.

Alternatywą jest wykorzystywanie transportu prywatnego, co z perspektywy uczestnictwa w działaniach kulturalnych może stanowić dla niektórych osób barierę dostępową.

5. Infrastruktura i instytucje związane z kulturą

A. Infrastruktura związana ze spuścizną historyczną

Krajobraz kulturowy gminy jest zróżnicowany pod kątem historycznym, odwołujący się do różnych etapów historii. By zachować dziedzictwo kulturowe został opracowany dokument "Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kwidzyn na lata 2011-2014", który ma za zadanie inicjować, wspierać oraz koordynować prace związane z ochroną zabytków i utrwalaniem krajobrazu

---

⁷ <http://www.gminakwidzyn.pl/index.php?page=historia>

kulturowego, a także upowszechnianiem i promowaniem lokalnego dziedzictwa.

Cytat otwierający dokument: „Dziedzictwo kulturowe stanowi dziś z jednej strony przedmiot ochrony, z drugiej zaś potencjał, który winien zostać wykorzystany dla przyszłego rozwoju”⁸ jest bardzo dobrym określeniem idei, która może być myślą przewodnią w wykorzystywaniu spuścizny kulturalnej i historycznej do tworzenia fundamentów pod przyszłe działania związane z kulturą.

Spojrzenie na spuściznę historyczną regionu może być przefiltrowane przez pryzmat Zamku Krzyżackiego. Jednak warto wyjść poza pierwsze wrażenie i skupić się na dorobku tego, co można znaleźć w gminie.

Do istotnych zabytków usytuowanych na terenie gminy należą:

- Kościół w Tychnowach - Kościół parafialny wzniesiony w XIV w. W miejscowości jest usytuowana przydrożna kapliczka wybudowana w 1853 roku z rzeźbą św. Rocha.
- Kościół w Rakowcu - budynek w stylu gotyckim, wzniesiony w latach 1330-1340, a w latach 1772-1725 przebudowany.
- Dworek w Liczu - powstały w 1664 roku, wybudowany przez Jana Kapota - kanclerza Kwidzyna. Aktualnie Dwór jest własnością prywatną, ale istnieje możliwość jego zwiedzenia.
- Dworek Myśliwski w Rakowcu - wybudowany w połowie XVIII wieku przez junkrów pruskich. Obecnie w zabytkowych zabudowaniach dworku myśliwskiego mieści się pensjonat i stadnina koni.
- Dworek w Podzamczu tzw. Biały Dwór - staropolski dwór obronny zbudowany w XVI w., położony na wzniesieniu, z którego rozciąga się widok na Wisłę.
- Dworek w Górkach - pochodzi z XVI wieku. Obecnie mieści się w nim Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
- Szadowo - Ośrodek szkoleniowy dla wolontariuszy WOŚP wraz z budynkiem elektrowni wodnej usytuowanej w zaadaptowanym dawnym młynie.
- Korzeniewo - W miejscowości znajduje się drewniany budynek bosmanatu portu wiślanego (dziś znajduje się tam kaplica) oraz budynek urzędu wodnego.
- Janowo – kościół neogotycki z lat 1867-1872 zbudowany z cegły, z cmentarzem przykościelnym. W miejscowości znajduje się Izba Pamięci Narodowej oraz Izba Regionalna, pomnik ku czci zamordowanych przez hitlerowców w 1939 r. oraz budynek dawnej szkoły podstawowej im. Józefa Piłsudskiego.

---

⁸ Gminny Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2011-2014 Dla Gminy Kwidzyn, oprac. Iwona Gołombiowska, Kwidzyn, październik 2011, s. 4.

- Pastwa - kościół filialny.
- Mareza - budynek dawnej stacji kolejki wąskotorowej.
- Brachlewo - pomnik ku czci poległych żołnierzy niemieckich w trakcie pierwszej wojny światowej oraz budynek stacji kolejowej.
- Grabówko - ruiny mostu drogowo-kolejowego przez Wisłę.

Ważnym elementem spuścizny historycznej są pozostałości po kulturze Mennonitów, którzy mieszkali i wpływali na kształt terenu i kultury lokalnej, począwszy od XVI aż do XX wieku. Główną pozostałością architektoniczną i materialną, oprócz wałów przeciwpowodziowych, są cmentarze mennonickie. Można je znaleźć w okolicach byłej przeprawy promowej w Janowie. We wsi Pastwa znajduje się neogotycki kościół zbudowany w 1910 roku przez mennonitów, wzniesiony przez osadników dom nr 7 oraz resztki cmentarza. W podkwidzyńskim Podzamczu nad Liwą można zobaczyć unikalną rokokową stellę z 1708 roku. Najmniejszy, liczący dwie stelle cmentarz, znajduje się w okolicach Marezy.⁹ Pobyt osadników upamiętnia Szlak Mennonicki przebiegający przez zachodnią część gminy.

Interesującym miejscem z perspektywy łączenia kwestii historycznych z turystycznymi jest Punkt Widokowy w Marezie z tablicą Pamięci Konfederacji Obrony Wiary i Ojczyzny.

B. Instytucje i infrastruktura wykorzystywana na potrzeby działalności kulturalnej i jej potencjał

Gminny Ośrodek Kultury i świetlice

Gminny Ośrodek Kultury jest samorządową instytucją kultury utworzoną na mocy uchwały Rady Gminy Kwidzyn z dnia 18 marca 2003, działalność swą rozpoczął z dniem 1 maja 2003. Obok prowadzenia działalności związanej z organizacją czasu wolnego, Gminny Ośrodek Kultury prowadzi wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspokajającą potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnia i promuje kulturę lokalną w kraju i zagranicą.

Do podstawowych zadań Ośrodka należy:

- Organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę;
- Tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury;
- Tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowanie

---

⁹ <http://www.gminakwidzyn.pl/index.php?page=cmentarze>

wiedzą i sztuką;

- Rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych;
- Tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego;
- Promowanie zespołów twórczych i indywidualnych artystów działających na terenie gminy;
- Organizowanie własnych imprez kulturalnych, rozrywkowych i rekreacyjnych;
- Organizowanie koncertów, spektakli, wystaw dzieł sztuki, wieczorów autorskich, spotkań literackich;
- Prowadzenie nadzoru kulturalnego i opieka nad działalnością kulturalną świetlic wiejskich;
- Prowadzenie działalności wydawniczej;
- Współpraca z regionalną prasą i mediami.¹⁰

Jako dodatkowa działalność Ośrodka jest wymieniania m.in. także współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami z terenu gminy.

W gminie wiejskiej Kwidzyn znajduje się 16 obiektów należących do GOK, w tym 15 świetlic usytuowanych w miejscowościach: Brokowo, Gniewskie Pole, Gurcz, Kamionka, Mareza ul. Długa, Pastwa, Pawlice, Podzamcze, Rakowiec, Rakowice, Rozpędziny, Lipianki, Dubiel, Mareza ul. Osiedlowa, Korzeniewo (rozpoczyna działalność w czerwcu 2015 roku) oraz biuro umiejscowione w budynku Urzędu Gminy w Kwidzynie. Ponadto w Tychnowach, gdzie nie ma świetlicy kulturalno-oświatowej, GOK w porozumieniu z OSP prowadzi cykliczne zajęcia w sali OSP.

Świetlice są wykorzystywane między innymi do organizacji różnorodnych form wychowania przez sztukę, działalności warsztatowej i organizowania wydarzeń przez pracowników GOK oraz w zależności od konkretnego przypadku, do działalności oddolnej mieszkańców.

Świetlice różnią się od siebie pod kątem powierzchni, infrastruktury, stanu i wyposażenia w sprzęt. W różnym stopniu są także wykorzystywane jako miejsca skupiające uwagę, aktywność społeczności lokalnej.

Ciekawymi przykładami są dwie placówki: w Rakowcu oraz Pastwie, które swoją działalność sprofilowały wokół konkretnego sposobu ekspresji i formy sztuki (Pracownia Haftu Artystycznego w Pastwie, Pracownia Rzeźby w Rakowcu) i zrobiły z tego swoistą wizytówkę, kojarzoną na obszarze gminy oraz poza nią. Działalność obu Pracowni skierowana jest na popularyzację i krzewienie ginących rzemiosł Powiśla: hafciarstwa oraz rzeźbiarstwa oraz podtrzymanie tradycji, obrzędów i zwyczajów tego regionu.

GOK przy wsparciu środków unijnych w ramach PROW 2007 – 2013 pozyskał środki

---

¹⁰ <http://www.gokkwidzyn.pl/index.php/o-nas>

na realizację przedsięwzięć, w zakresie małych projektów, w ramach których doposażył obiekty świetlic kulturalno-oświatowych, w wyniku czego sołectwa zyskały nowe miejsca spotkań dla mieszkańców i podstawę do realizacji działalności kulturalnej. Pozyskał środki zewnętrzne na wyposażenie Pracowni Haftu Artystycznego w Pastwie oraz Pracowni Rzeźby w Rakowcu, w specjalistyczny sprzęt, nowoczesne wyposażenie, narzędzia i materiały oraz różnorodne pomoce oraz organizację tematycznych warsztatów hafciarskich i rzeźbiarskich pielęgnujących pamięć o dziedzictwie kulturowym regionu Powiśla i popularyzujące ginące rzemiosła Dolnego Powiśla. Ponadto ze środków PROW sfinansował organizację dwóch wydarzeń kulturalnych w naszej Gminie: „Święta Wsi w Tychnowach - Ludowych Dożynek z tradycjami” oraz „Pleneru Rzeźbiarskiego z warsztatami w Rakowcu – 2014”, promujących lokalne dziedzictwo kulturowe ukazane w tradycji kulinarnej, kulturze ludowej i tradycyjnych obrzędach oraz rzemiosłach.

Biblioteka

W gminie wiejskiej Kwidzyn jest umiejscowiona Biblioteka Publiczna Gminy Kwidzyn z siedzibą w Marezie przy ul. Długiej. Ponadto na terenie Gminy umiejscowione są 4 jej filie: w Korzeniewie, Rakowcu, Janowie i Tychnowach.

Biblioteka posiada ponad 75 tys. woluminów książek, wypożycza 25 tytułów czasopism, udostępnia zbiory audiowizualne. Prowadzi 3 punkty biblioteczne, posiada czytelnie komputerowe z 12 stanowiskami z darmowym dostępem do Internetu, organizuje konkursy czytelnicze, wystawy, spotkania autorskie, warsztaty, przedstawienia teatralne. Prowadzi także zajęcia dla dzieci, udostępnia platformę Angielski 123 i MegaMatma, współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich, radami sołeckimi, szkołami, przedszkolami oraz innymi organizacjami i instytucjami, a także bierze udział w ogólnopolskich akcjach, m.in. "Cała Polska czyta dzieciom", "Tydzień z Internetem", "Link do przyszłości", "Tydzień Bibliotek". Przy bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki.¹¹

Infrastruktura edukacyjna

Ważnym elementem kulturotwórczym jest infrastruktura związana z placówkami edukacyjnymi. Na terenie gminy mieszczą się 3 przedszkola oraz 2 oddziały przedszkolne: przedszkole niepubliczne „Tęcza” w Rakowcu, Przedszkole w Korzeniewie, Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko” w Marezie, oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Janowie i oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Tychnowach.

---

11 Plan Rozwoju Biblioteki na lata 2014-2016, Biblioteka Publiczna Gminy Kwidzyn, Mareza, s. 2.

Jeżeli chodzi o szczebel podstawowy, na terenie gminy Kwidzyn znajdują się cztery szkoły podstawowe: w Rakowcu, Tychnowach, Janowie i Korzeniewie oraz w wypadku poziomu gimnazjalnego na terenie gminy Kwidzyn istnieją dwa gimnazja: w Nowym Dworze i Liczu.

Na terenie gminy nie ma żadnych szkół ponadgimnazjalnych, policealnych, pomaturalnych oraz wyższych.

Mieszkańcy korzystają nie tylko z placówek usytuowanych na terenie gminy, ale także szereg osób zapisuje swoje dzieci do szkół w mieście Kwidzyn, ze względu na swoją pracę w mieście i wynikające z tego udogodnienia we wspólnym poruszaniu się i spędzaniu czasu. Jednak pogłębia to sypialniany charakter - zwłaszcza miejscowości usytuowanych na obrzeżach miasta, ale należących do gminy.

Młodzież w wieku ponadgimnazjalnym, chcąc kontynuować naukę, jest zmuszona dojeżdżać do placówek usytuowanych w miastach: Kwidzynie i innych miastach najbliższych dla gminy. Natomiast w wypadku kontynuowania edukacji na szczeblu uniwersyteckim, jest praktycznie niemożliwe zamieszkanie na terenie gminy i studiowanie w systemie dziennym. W takim wypadku niezbędna jest zmiana miejsca zamieszkania. Studenci zazwyczaj korzystają z takich ośrodków akademickich, jak: Toruń, Trójmiasto, Olsztyn, Bydgoszcz lub dalszych. Osoby w wieku pomaturalnym mogą także kontynuować naukę w Kwidzynie w szkołach policealnych lub szkołach wyższych.

Interesującym miejscem mającym potencjał kulturotwórczy jest Ośrodek Edukacji Ekologicznej Zielona Szkoła w Brachlewie, który został utworzony decyzją Rady Gminy w Kwidzynie. Organem prowadzącym szkołę jest Kwidzyńskie Stowarzyszenie Oświatowe. Jego działalność jest skierowana do uczniów i uczennic z miasta i gminy Kwidzyn. Działalność edukacyjna jest także prowadzona przez Gospodarstwo Pszczelarskie Ireny i Franciszka Sokołowskich w Rozpędzinach.

Infrastruktura sportowa i organizacje o profilu sportowym

Istotną z punktu widzenia jednostek kulturotwórczych jest także infrastruktura sportowa, która jest wykorzystywana na potrzeby działań łączących różne aktywności sportowe z kulturalnymi, integrującymi społeczność. Na terenie gminy Kwidzyn istnieje w 25 miejscowościach (tylko Gniewskie Pole oraz Grabówko nie posiadają tego typu miejsc). Gmina Kwidzyn w ramach posiadanych środków inwestuje i wyposaża miejscowości w tereny rekreacyjno-sportowe.¹² Głównymi obiektami tego typu, które znajdują się na terenie gminy to: boisko do piłki nożnej, do piłki siatkowej, do koszykówki, stoły plenerowe do tenisa oraz place zabaw.

---

¹² Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Kwidzyn, Kwidzyn, 2014, s. 49

Wywiady bezpośrednie wskazują, iż obiekty są różnie wykorzystywane przez społeczności, potrafią uzupełniać w części lub nawet w całości rolę infrastruktury kulturalnej np. plac zabaw przeznaczony do spotkań mieszkańców w miejscowości Ośno.

Na terenie Gminy Wiejskiej Kwidzyn działa 10 klubów sportowych: Ludowy Klub Sportowy „Wisła” Korzeniewo, Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Mareza, Klub Sportowy „Powiśle Pawlice – Rakowiec”, Szkolny Klub Sportowy „Nowax” w Korzeniewie, Szkolny Klub Sportowy „Jankus” Janowo, Szkolny Klub Sportowy „Gracz” Tychnowy, Uczniowski Klub Sportowy „Młodzik”, Uczniowski Klub Sportowy „Radość”, Uczniowski Klub Sportowy „Kuks” w Rakowcu, Uczniowski Klub Sportowy „Akademia Piłkarska”.

Sport jest ważną kwestią w wypadku młodzieży ponadgimnazjalnej. Jest to jedna z niewielu form aktywności na terenie gminy wiejskiej Kwidzyn, w której mogą brać udział osoby w tym wieku. Nic więc dziwnego, iż w przeprowadzonych badaniach często pojawiały się głosy, że aktywność sportowa jest także aktywnością, mogącą potencjalnie docierać do młodych osób, integrować je i ułatwiać kontakt z tą grupą. .

Na uwagę zasługuje fakt obecności takich form aktywności sportowej, sportowo–rekreacyjnej, jak: unihokej, capoeira, nordic walking. Szczególnie tą ostatnią formę aktywności cechuje duży potencjał integrujący społeczność.

Obiekty religijne

W ramach działalności kulturalnej wykorzystywane są także obiekty religijne np. na potrzeby organizacji koncertów - Kościół Parafialny w Tychnowach. GOK organizuje tam cykliczny koncert z okazji 11 listopada, ale także inne wydarzenia kulturalne. W pozostałych kościołach Gminy Kwidzyn, także organizowane są różnego rodzaju wydarzenia kulturalne np. w Janowie, Rakowcu, Nowym Dworze.

Infrastruktura turystyczna

Bardzo istotnym potencjałem regionu jest turystyka. Respondenci wskazywali, iż rozwój turystyki może iść w parze z działaniami kulturalnymi, aktywnością kulturalną, także oddolną. Przez teren Gminy Kwidzyn przebiega szlak turystycznym R-1 - III Międzynarodowy Szlak Rowerowy Euro Route R-1 - kolor zielony - trasa rowerowa prowadzi z Calais we Francji do Saint Petersburga w Rosji oraz szlak rowerowy R 9. Gmina od lat inwestuje w rozwój turystyki rowerowej, m.in. poprzez budowę ścieżek pieszo-rowerowych i infrastruktury sprzyjającej turystom. Na terenie Gminy Kwidzyn zlokalizowane są gospodarstwa agroturystyczne.

Jak wskazuje diagnoza społeczno gospodarcza Gminy Kwidzyn, w dalszym ciągu

nie wykorzystywany jest potencjał jakie niesie za sobą turystyka wodna.¹³

Przy odpowiedniej promocji i nakładach na infrastrukturę dziedzina ta mogłaby stać się specjalizacją gminy, która mogłaby rozwijać także inne obszary.

C. Inne miejsca wskazywane jako możliwe do wykorzystania na potrzeby kultury

Oprócz miejsc dedykowanych na potrzeby kulturalne, miejsc o charakterze historycznym, infrastruktury edukacyjno-rekreacyjnej, istotne są także miejsca, które mają potencjał kulturotwórczy jednak nie są dedykowane takiemu wykorzystaniu. Grono respondentów wskazywało, iż miejscami z potencjałem są:

- nadbrzeże nad Wisłą we wsi Korzeniewo (okazjonalnie wykorzystywany na potrzeby wydarzeń kulturalnych);
- pozostałości po moście w Grabówku;
- brzegi rzeki Liwa, w tym odcinek w okolicach Szadowa;
- infrastruktura turystyczna;

6. Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne

Na terenie gminy działają następujące organizacje pozarządowe oraz koła gospodyń wiejskich:

- OSP Rakowiec;
- OSP Tychnowy;
- OSP Pastwa;
- Fundacja "Misericordia";
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Sympatyków Wsi Rakowiec;
- Stowarzyszenie Mieszkańców na Rzecz Rozwoju Wsi Dankowo „Zakątek Dankowo”;
- Powiślańska Regionalna Agencja Zarządzania Energią;
- Olimpiady Specjalne Polska Oddział Regionalny Pomorskie;
- Stowarzyszenie „Jesteśmy dla Rakowca”;
- Stowarzyszenie „SENIORZY 50 +”;
- Stowarzyszenie „Aktywność”;
- Stowarzyszenie ASM;
- Stowarzyszenie Ochrony Dziedzictwa Powiatu Kwidzyńskiego „KAMIONKA”;

---

¹³ Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Kwidzyn, Kwidzyn, 2014, s. 38

- Gminne Stowarzyszenie Rozwoju Kultury Fizycznej i Sportu Szkolnego;
- Klub Jeździecki Rakowiec-Kwidzyn;
- Sportowy Klub Jeździecki VitaSport Brachlewo;
- KGW Rakowiec;
- KGW Pastwa;
- KGW Gniewskie Pole;
- KGW Rozpędziny;
- KGW Tychnowy;
- KGW Mareza;
- KGW Brachlewo;
- KKK – Koło Kobiet Korzeniewskich.

Spośród organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Wiejskiej Kwidzyn, pięć deklaruje prowadzenie działań kulturalnych, kulturotwórczych jako jeden z celów organizacji. Wśród pozostałych te działania są prowadzone sporadycznie.

W gminie wiejskiej Kwidzyn działają dwa zespoły ludowe: Zespół Ludowy „Mareziarki z Marezy” oraz Ludowy Zespół Śpiewaczy “Wesoła Gromadka” z Tychnow. Grupy współpracują z GOK w zakresie organizacji różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych na terenie gminy Kwidzyn, skupiających się wokół tradycji Dolnego Powiśla, organizując m.in., występy śpiewacze w tradycyjnych strojach regionalnych.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają zespoły oraz koła, skierowane do najmłodszej grupy mieszkańców oraz młodzieży z terenu gminy Kwidzyn. Zespół wokalny „PAS DE NOM”, który rozbudza zainteresowania z zakresu śpiewu oraz jest propozycją realizowania szerszej edukacji wokalne w formie zespołu wokalnego i śpiewu solowego. Zespół teatralny "UPS...", skupiający się przede wszystkim na poszukiwaniu nowych formy wyrazu scenicznego oraz taneczny, w zakresie tańca nowoczesnego, współczesnego i jazzowego. Prowadzone jest Kółko Młodych Dziennikarzy, które rozwija i doskonali umiejętności prezenterkie, reporterskie i fotograficzne oraz Centrum Dojrzałej Aktywności, którego oferta skierowana jest do osób dojrzałych lubiących aktywny tryb życia, lubiących spędzać czas wolny w towarzystwie innych o tych samych zainteresowaniach i upodobaniach.

Ważnym działaniem z perspektywy aktywności organizacji pozarządowych jest powstanie Sali Tradycji Kulinarnych w Rakowcu. Jest to przedsięwzięcie zrealizowane przez Stowarzyszenie

Sympatyków i Mieszkańców wsi Rakowiec. Na potrzeby stworzenia miejsca zostały pozyskane środki z Regionalnego Programu Operacyjnego, Gminy Kwidzyn oraz ze środków własnych Stowarzyszenia. Sala powstała w budynku po byłej hydroforni zmodernizowanym na potrzeby nowych celów. W obiekcie znajdują się kuchnia, jadalnia i sala spotkań oraz węzeł sanitarny dostosowany do osób niepełnosprawnych. Miejsce jako jeden z celów ma za zadanie kultywowanie i rozpowszechnianie lokalnych tradycji kulinarnych. W Sali odbywają się działania łączące sztukę kulinarną z edukacją regionalną. Ponadto Stowarzyszenie wprowadziło dwa produkty regionalne: "Powiślańska śliwka w occie" oraz "Ocet z Powiślańskiej Śliwki", które zostały wpisane na listę produktów regionalnych województwa pomorskiego.

Inną istotną aktywnością z perspektywy angażowania społeczności jest działalność Stowarzyszenia Mieszkańców na rzecz rozwoju wsi Dankowo "Zakątek Dankowo". Organizacja przy wsparciu Gminy Kwidzyn oraz wsparciu środków unijnych w ramach PROW 2007 – 2013 pozyskała środki na realizację projektu, w ramach którego został wybudowany plac zabaw z boiskiem dla dzieci oraz miejsce spotkań i integracji mieszkańców z ekologiczną lampą hybrydową.

KGW stanowią grupę inicjatorek wielu wydarzeń lokalnych, oraz wspierają samorząd, instytucje kultury, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe w realizacji przedsięwzięć na różnych płaszczyznach. Są współorganizatorkami (wraz z GOK) cyklicznych spotkań krzewiących tradycje kulinarne naszego regionu: „Powiślański Stół Wielkanocny oraz Bożonarodzeniowy”.

7. Cykliczne wydarzenia kulturalne

Kalendarz cyklicznych imprez gminnych obejmuje wydarzenia związane z twórczością, obchodami świąt religijnych i państwowych, istotnych dat historycznych, tradycją lokalną oraz aktywnością dotyczącą spędzania wolnego czasu w trakcie ferii i wakacji. Pomysłodawcami wydarzeń cyklicznych jest przede wszystkim GOK.

Wśród głównych, cyklicznych wydarzeń realizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury (samodzielnie lub w partnerstwie z innymi instytucjami, samorządem oraz organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi) znajdują się¹⁴:

- Ferie według Programu GOK;
- Międzygimnazjalny Konkurs Wiedzy Historycznej "Powiśle i Kwidzyn w dwudziestoleciu międzywojennym" (organizowany w partnerstwie z Szkolnym Kołem Towarzystwa Miłośników Ziemi Kwidzyńskiej i Gimnazjum w Liczu);

---

14 <http://www.gokkwidzyn.pl/images/2015/I/kalendarz%20dzialalnosci.pdf>

- Impreza plenerowa „Gminne Obchody Dnia Strażaka” (organizowana w partnerstwie z OSP z terenu gminy Kwidzyn);
- Imprezy plenerowe „Dzień Dziecka” (organizowane w partnerstwie z Radami Sołeckimi, KGW, Biblioteką Publiczną Gminy Kwidzyn, OSP, Gimnazjami, Szkołami Podstawowymi, Przedszkolami, Klubami Sportowymi, Stowarzyszeniami);
- Gminny Przegląd Grup Teatralnych „Teatralia” (organizowany w partnerstwie z SP Janowo);
- Obchody Rocznicy Plebiscytu na Powiślu, Warmii i Mazurach w Janowie (organizowane w partnerstwie ze SP w Janowie, Radą Sołecką oraz Gminą Kwidzyn);
- Wakacje według programu GOK;
- Plener Rzeźbiarski w Rakowcu;
- Impreza plenerowa "Cud Nad Wisłą" w Korzeniewie (organizowany przy współpracy z Kwidzyńskim Centrum Kultury);
- Impreza plenerowa „Święto Pieczonego Ziemniaka” w Gurczu (organizowana przy współpracy Rady Sołeckiej)
- Impreza plenerowa „Święto Wsi” w Tychnowach (organizowana w partnerstwie z Radą Sołecką, KGW, OSP, SP, BPGK filą w Tychnowach oraz Ludowym Zespołem Śpiewaczym „Wesoła Gromadka z Tychnow”);
- Konkurs Recytatorski "Poetycki Październik" w Gurczu;
- „Warsztaty Dyniowe” - Pracownia Rzeźby w Rakowcu;
- Koncert Jesienny w Rakowcu;
- „Kulturalnie, Zdrowo i Sportowo” w Nowym Dworze (współpraca partnerów: GOK, Gmina Kwidzyn, Gimnazjum w Nowym Dworze, Stowarzyszenie Zakątek Dankowo);
- Koncert z okazji Dnia Niepodległości (organizowany w Kościele Parafialnym w Tychnowach);
- Gminny Konkurs na Najpiękniejszą Szopkę Bożonarodzeniową;
- Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek.

Do cyklicznych wydarzeń można także zaliczyć warsztaty z haftu oraz rzeźby realizowane w świetlicach, a także koncerty jazz i muzyki poważnej organizowane w świetlicy w Rakowcu.

Na terenie świetlic odbywają się cykliczne warsztaty prowadzone przez pracowników GOK takie jak: warsztaty Koła Młodych Dziennikarzy, warsztaty w ramach ferii i wakacji letnich, warsztaty teatralne, warsztaty muzyczne, warsztaty plastyczne, warsztaty rękodzielnicze, Warsztaty

Dyniowe oraz rzeźbiarskie Pracowni Rzeźby w Rakowcu, Wielkanocne Warsztaty Rękodzieła Artystycznego oraz hafciarskie Pracowni Haftu Artystycznego.

W Sali Tradycji Kulinarynych w Rakowcu odbywają się cykliczne wydarzenia związane ze spuścizną kulinarną i tradycjami kulinarnymi m.in. cyklicznie we wrześniu odbywa się „Święto Śliwki” (współpraca GOK).

Na uwagę zasługują również cykliczne wydarzenia związane z aktywnością ruchową organizowane przez Stowarzyszenie Dankowo – marsze nordic walking "Marsz po Zdrowie i Ekologię" odbywający się cyklicznie w czerwcu (współpraca GOK).

Wydarzenia stanowią dobrą praktykę w działaniach aktywizujących i animujących współpracę mieszkańców.

Ponadto na terenie Gminy Wiejskiej Kwidzyn organizowane są akcje ogólnopolskie, mające swoich lokalnych realizatorów, takie jak Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

8. Media i sposób dystrybucji informacji

W mieście Kwidzyn wydawane są trzy tygodniki lokalne: „Kurier Kwidzyński”, „Kurier Powiatu Kwidzyńskiego”, będący dodatkiem do „Dziennika Bałtyckiego” oraz „Puls Kwidzyna”. Wszystkie gazety poświęcają część swoich stron na komentarze związane z aktywnością na terenie gminy wiejskiej.

W Kwidzynie wydawany jest również kwartalnik kulturalno-historyczny „Schody Kawowe”, traktujący głównie o mieście, ale także można znaleźć w nim informacje dotyczące regionu.

W Kwidzynie odbierane są regionalne rozgłoszenie radiowe oraz telewizyjne. W samym mieście działają dwie sieci telewizji kablowej: Multimedia – posiadająca własny program lokalny realizowany przez Studio Telewizyjne „Kamena” oraz Vectra również nadająca własny program lokalny.

Na terenie gminy Kwidzyn jedynym medium skierowanym przede wszystkim do mieszkańców i mieszkańek gminy jest Kwartalnik "Nasza Gmina Kwidzyn", wydawany przez Urząd Gminy.

Istotnym źródłem informacji o tym, co się dzieje w gminie są strony i portale internetowe. Gminny Ośrodek Kultury posiada swoją własną stronę, jak i profil na portalu społecznościowym Facebook.

Informacje o wydarzeniach kulturalnych są przekazywane różnymi ścieżkami: poprzez Internet, ogłoszenia w prasie, social media. Ważnym sposobem dystrybucji informacji są ogłoszenia wywieszane przez sołtysów, przekazywane przez księży w trakcie mszy oraz ogłoszenia w sklepach.

Coraz większą rolę odgrywają telefony oraz powiadamianie za pomocą SMS-ów. Respondenci

zaznaczali, iż żyjemy w czasach gdy informacji, plakatów, ulotek jest bardzo dużo i nie jest trudne by informacja zniknęła w zalewie innych przekazów. W związku z tym, jednym z polecanych sposobów informowania jest indywidualne kierowanie przekazu oraz nadawanie ogłoszeniom specjalnej, w miarę możliwości innowacyjnej formy, która będzie przyciągać wzrok.

Respondenci zwracali na uwagę, iż należy dostosowywać przekaz do różnych grup wiekowych: młodzieży, dzieci, rodziców, seniorów.

9. Analiza wywiadów

Wywiady zostały przeprowadzone w dniach 16 - 22 marca 2015 r. W trybie diagnozy przeprowadzono 5 wywiadów grupowych z młodzieżą, osobami reprezentującymi organizacje pozarządowe i animatorami lokalnymi oraz 3 spotkania z mieszkańcami i mieszkankami gminy. Ponadto przeprowadzono wywiady z 6 osobami angażującymi się w działalność i życie gminy.

A. Wywiady grupowe – szczegóły

Mając na uwadze cel projektu i uzyskanie opinii od możliwie jak największej liczby osób za pomocą wywiadów grupowych, spotkania zostały podzielone na dwa sposoby. Pierwsze spotkania odbyły się dla grupy młodzieżowej w wieku gimnazjalnym. Kolejne spotkanie było skierowane do osób działających na rzecz gminy, obserwujących aktywność w gminie, reprezentujących jednostki samorządu terytorialnego, organy wykonawcze gminy, a także do osób reprezentujących organizacje pozarządowe i inne organizacje społeczne. Pozostałe spotkania były skierowane do zaangażowanych i zainteresowanych mieszkańców gminy. Odbyły się one w trzech różnych częściach gminy. Spotkania były zorganizowane w godzinach popołudniowych, w miejscach charakterystycznych dla danych obszarów, mając na uwadze zarówno możliwość dojazdu, jak i powrotu po spotkaniu. Takie podejście do planowania spotkań miało na celu jak najlepsze dotarcie do zainteresowanych osób. Każde spotkanie rozpoczynało się informacją wstępną dotyczącą realizowanego projektu, jego celów, założeń i źródeł finansowania. Po wyczerpaniu pytań i wątpliwości rozpoczynało się spotkanie. Na etapie planowania diagnozy zdecydowano się na przeprowadzenie badań metodą zogniskowanego wywiadu grupowego.

Zebranie wszystkich wspomnianych grup było szczególnie istotne dla przeprowadzenia diagnozy. Ważne było zaczerpnięcie opinii o tym, co się dzieje we wszystkich rejonach gminy i spojrzenie na sytuację w kulturze z perspektywy liderów i liderki wsi: tych będących organami wykonawczymi, jak i tych tworzących na bieżąco życie społeczne gminy poprzez działalność

w organizacjach pozarządowych i społecznych oraz będących odbiorcami działań kulturalnych.

Badanie objęło 76 osób (30 mężczyzn oraz 36 kobiet). W spotkaniach uczestniczyły osoby zróżnicowane pod kątem wiekowym, reprezentujące wszystkie grupy wiekowe (młodzież w wieku gimnazjalnym, licealnym, studenckim do 29 roku życia, osoby dorosłe w wieku 29-65, seniorzy/seniorki 65+). Przekrój można było zaobserwować także pod kątem statusu majątkowego, wykształcenia.

Ponadto uczestnicy przejawiali różnorodny stosunek do kultury: jako współtwórcy, jako obserwatorzy. Wśród osób badanych znajdowały się osoby reprezentujące zawody związane z kulturą i edukacją (nauczyciele/ki, osoby zajmujące się działalnością twórczą i sztuką, osoby reprezentujące NGO i instytucje).

B. Wywiady indywidualne – szczegóły

Wywiady indywidualne były zrealizowane wśród 6 osób związanych z gminą wiejską Kwidzyn. Były to osoby reprezentujące w różny sposób związane z kulturą, działalnością kulturalną, działalnością społeczną na terenie gminy i powiatu kwidzyńskiego.

Pod kątem płci w wywiadach indywidualnych wzięło udział 3 mężczyzn i 3 kobiety.

Respondenci reprezentowali następujące grupy wiekowe: najmłodsze w przedziale 15 -19 lat, pozostałe w przedziale od 20 do 50 lat.

Wśród badanych znajdowały się osoby reprezentujące zawody związane z kulturą, ale także osoby nieangażujące się na co dzień w działalność kulturalno-społeczną, ale korzystające z niej jako odbiorcy:

- osoby działające w organizacjach pozarządowych - 2 os.;
- osoby pracujące w urzędach – 1 os.;
- twórcy - 1 os.;
- osoby pracujące w instytucjach kultury – 1 os.;
- uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej - 1 os.

Wszystkie osoby brały udział w wywiadzie swobodnym ukierunkowanym.

C. Przebieg wywiadów

Spotkania odbywały się w następujących miejscach: 3 w świetlicach, 1 w szkole, 1 spotkanie odbyło się w Urzędzie Gminy. Oprócz przeprowadzenia wywiadu spotkania miały one również

charakter informacyjny. Przed każdym z nich osoby uczestniczące poznały założenia projektu realizowanego przez Dom Kultury w ramach Programu Dom Kultury +. Na początku spotkania, po ustaleniu zasad, osoby uczestniczące zostały poproszone o wzięcie udziału w krótkim doświadczeniu. Każdy uczestnik miał za zadanie skupić się na myśleniu o zasobach gminy. Następnie przeprowadzono wywiad mający za zadanie uzyskać informacje na temat sytuacji kultury, zasobów, barier i wyzwań stojących przed działalnością kulturalną w gminie.

W wywiadach indywidualnych zaproszono respondentów do wypowiedzi na temat oceny i opinii dotyczącej aktualnej sytuacji kultury w gminie wiejskiej Kwidzyn oraz na temat inicjatyw kulturotwórczych, które mogłyby być realizowane w gminie. Respondenci zostali poproszeni o przedstawienie swojej perspektywy związanej z kulturą i miejscem, w którym mieszkają i działają.

10. Odbiorcy działań kulturalnych

W trakcie podejmowania tematu opisującego społeczność gminy były diagnozowane różne grupy. Podział opierał się na kryterium związanym z wiekiem, sytuacją społeczną, miejscem zatrudnienia, miejscem zamieszkania oraz długością zamieszkania na terenie wiejskim. Wśród nich zostały zdiagnozowane też te które są pomijane lub które mają utrudniony dostęp do kultury.

Działania kulturalne realizowane w gminach są głównie kierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym (do końca szkoły podstawowej, w niektórych wypadkach szkoły gimnazjalnej). Ponadto szereg działań jest także kierowanych do osób dorosłych oraz seniorów.

Osoby po ukończeniu szkół gimnazjalnych rozpoczynają dojeżdżanie do szkół na poziomie średnim. W tym momencie także przenoszą swoją aktywność kulturalną do takich ośrodków jak Kwidzyn lub ta aktywność zamiera, ewentualnie jest przenoszona na inne obszary aktywności np. sport. Jest to związane z faktem, iż oferta nie jest dostosowana do tej grupy wiekowej. Młodzież nie ma miejsc dostosowanych do siebie, w których mogłaby się spotkać, nie ma także oferty, dedykowanej tej grupie wiekowej. Jak wskazuje respondent: "W gimnazjum ucina się relacja. To nie jest dziecko, to jest młodzież. Gimnazjum to jest okres gdy dziecko chce wydorosnąć, ale chce się jeszcze bawić. To trzeba wykorzystać i połączyć, by zachęcić młodzież." W wieku licealnym młodzież dojeżdża samodzielnie do ośrodków miejskich i tym samym tam przenosi się ich aktywność. (powtórzenie zdania : Osoby po ukończeniu szkół gimnazjalnych rozpoczynają dojeżdżanie do szkół na poziomie średnim. W tym momencie także przenoszą swoją aktywność

kulturalną do takich ośrodków jak Kwidzyn).

Ważnymi kwestiami poruszonymi przez respondentów były także sposoby docierania do młodzieży. Respondenci wskazywali, iż konieczne jest zmiana sposobu docierania do poszczególnych środowisk: "Innym językiem możemy dotrzeć do młodzieży, innym do osób dorosłych, a innym do seniorów". Według wskazań osób poddanych wywiadowi do młodzieży warto docierać w trakcie organizowanych na ich potrzeby wydarzeń: "Koncerty to jest bardzo dobry sposób, by przyciągnąć młode osoby, a przy okazji im coś więcej powiedzieć."

Z perspektywy młodzieży ważne jest funkcjonowanie takiej osoby, która "zachęca do działania, nie tylko [podaje] gotową papkę, ale żeby razem coś zrobić."

Po przekroczeniu progu szkoły średniej i kontynuacji edukacji na studiach aktywność kulturalna stopniowo zaczyna zamierać, a gmina i miejsca zamieszkania stają się miejscem odwiedzanym weekendowo, wykorzystywanym do relaksu. W trakcie tych wizyt kwestie uczestnictwa w kulturze są sprowadzone na drugi plan.

Ważną kwestią, pomijaną według respondentów, jest diagnoza bieżących potrzeb związanych z aktywnością kulturalną. Jak wskazuje respondent z grupy młodzieżowej: "Nikt się nas nie pyta czego chcemy". To wskazuje, iż działania dla młodzieży, nawet jeżeli są realizowane, mogą spotykać się z niedostosowaniem ich do oczekiwań odbiorców przykładowo ze względu na: tematykę ("aktualnie koncerty kierowane są do osób dorosłych", "młodzież nie zawsze jest zainteresowana haftem"), godzinami realizacji, cyklicznością wpływającą na możliwość zaangażowania się w dany temat oraz dostosowania sobie grafiku dojazdów.

Ze względu na bliskość Kwidzyna, miasto jest miejscem gdzie dużo osób znajduje zatrudnienie w przemyśle, usługach i innych punktach. Stąd osoby dorosłe mieszkające na wsi często dojeżdżając do ośrodka miejskiego, przenoszą tam część swojej aktywności, wykorzystują miasto nie tylko na potrzeby zarobkowe, ale także jako miejsce spędzania wolnego czasu. Duża liczba osób wychowujących dzieci często dowozi je do miasta na zajęcia edukacyjne. Wspólne dojeżdżanie przekłada się także na wspólne korzystanie z możliwości, jakie daje miasto. Stworzyła się grupa osób, które zamieszkują tereny wiejskie, natomiast traktują je jako miejsce noclegu, atrakcyjne pod kątem cenowym, pod kątem otoczenia, ale nie angażują się w działalność na rzecz swojego otoczenia, chyba, że w momentach kryzysowych. To wpływa także na kontakty międzyludzkie, w tym także na zdolność oddolnego działania i samoorganizacji danych społeczności.

Dla osób pracujących w ciągu dnia problematyczne są także godziny rozpoczynania aktywności kulturalnych. Brakuje działań w godzinach wieczornych oraz w weekendy. Ten ostatnia pora tygodnia byłaby także ułatwiająca dla dzieci, szczególnie tych które dojeżdżają do szkół poza teren gminy: "Nie jestem w stanie uczestniczyć we wszystkich działaniach jeżeli są one realizowane około godziny 17. 00 tej porze dopiero wracam z pracy."

Problem z dostępem do kultury jest także sygnalizowany przez mieszkanki zajmujące się wychowywaniem, opieką nad dziećmi. Według badanych, „niektórzy nie przyjdą, bo nie mają dziecka z kim zostawić”, poza tym problemem może być dostępność godzinowa: „zajęcia w godzinach 14:00-16:00 mi osobiście nie pasują. Bardzo chętnie uczestniczę w zajęciach po 18:00, odbywających się wieczorem”.

Niejako uboczną, ale interesującą tendencją, jest fakt, iż w działaniach kulturalnych realizowanych na terenach wiejskich biorą udział mieszkańcy miasta. Wynika to z braku opłat lub wiąże się z niższymi kwotami za uczestnictwo. W tej tendencji kryje się potencjał promocyjny gminy, miejscowości, regionu, likwidowanie stereotypów, a także możliwość zwiększenia integracji. Ryzyko związane z tą tendencją jest może powodować ewentualny brak miejsc oraz zawyżanie kosztów organizowanych wydarzeń, przez co mogłoby utrudnić dostępność mieszkańcom gminy. Jednak jak wskazują respondenci: "Przyjeżdżają mieszkańcy Kwidzyna, a także okolic. Zza Wisły także. To jest potencjał, który można uruchomić".

Ważną kwestią związaną z grupami odbiorców i relacjami między nimi jest wskazywane przez respondentów stereotypowe patrzyenie na poszczególne grupy społeczne. Istotną problematyką w tym zakresie jest patrzyenie na młodzież i kojarzenie ich z wandalizmem i przez to niski poziom zaufania.

Ważnym czynnikiem, który może utrudniać działalność kulturalną jest "rozproszony charakter gminy", wpływający między innymi na niższą oddolność podejmowanych działań oraz mniejszy odzew społeczny, mniejszą ilość społecznych liderów, osób zaangażowanych lub powodujący trudność w zidentyfikowaniu ich i wspieraniu: "nie mam z kim", "brakuje nam osób chcących wziąć na siebie organizację".

11. Partnerzy działań

Respondenci wskazują potencjalnych sprzymierzeńców i partnerów, zarówno wewnątrz gminy jak i poza nią.

Jeśli chodzi o partnerów wewnętrznych uczestnicy badań przede wszystkim wymieniali instytucje kultury. GOK ma siedzibę w Marezie przy ul. Długiej, ale jednocześnie znajduje się tam siedziba Biblioteki Publicznej Gminy Kwidzyn oraz świetlica GOK. Z uwagi na fakt, że obiekt ma małą powierzchnię nie może fizycznie spełniać rolę siedziby. Biuro GOK jest umiejscowione poza gminą wiejską na terenie Urzędu Gminy w Kwidzynie. Mieszkańcy utożsamiają obiekt bardziej z działalnością biblioteki niż świetlicy, choćby z uwagi na fakt, że biblioteka otwarta jest przez 6 dni w tygodniu, a świetlica GOK przez 2 dni. Fakt braku pełnoprawnej siedziby stanowi z jednej strony barierę (brak jednego, domyślnego miejsca, w którym odbywają się wydarzenia, brak domyślnej siedziby, która skupiałaby uwagę, będącej swoistym centrum działań i centrum informacyjnym, miejscem uzyskiwania wsparcia w swojej działalności), a z drugiej strony jest to też potencjał (skupienie się na działalności poprzez świetlice i możliwość pełniejszego wykorzystywania tej sieci, większa oddolność). Taka konstrukcja Gminnego Ośrodka Kultury sprawia, iż jego działalność opiera się w dużym stopniu na kontaktach ze społecznością lokalną, współpracy z osobami z danych miejscowości, a to przekłada się na to, iż GOK jest identyfikowany jako partner. Ceniona jest także otwartość zespołu i osób zarządzających w stosunku do inicjatyw oddolnych.

Osoby pracujące w GOK starają się wykorzystywać organizowane przez siebie wydarzenia do rekrutacji lub rozmów dotyczących tego, co mogłoby się zadziać na terenie gminy pod kątem kulturalnym.

Dużą rolę odgrywa także Biblioteka Publiczna wraz filiami. Są to miejsca stanowiące potencjał, nie tylko jeżeli chodzi o czytelnictwo i bieżące informacje wydawnicze, ale także m.in. za sprawą udziału w Programie Rozwoju Bibliotek. Ta jednostka ma możliwość by stać się swoistymi centrami życia kulturalnego animującymi szerszą, wychodzącą poza stanradową działalność biblioteki, działalność związaną z kulturą, integracją społeczną. Biblioteka w ramach udziału w Programie, przygotowała Planu Rozwoju Biblioteki na lata 2014-2016, który jest aktualnie realizowany.

Oprócz instytucji publicznych jako partnerzy identyfikowane były także organizacje pozarządowe, w zależności od miejsca zamieszkania, padały nazwy stowarzyszeń czy też grup aktywnych lokalnie.

Ważną kwestią w trakcie tematu partnerstw było także nawiązywanie współpracy nie tylko pomiędzy obszarami geograficznymi, ale także między grupami wiekowymi i społecznymi w danych miejscowościach.

Respondenci wskazywali także na następujące typy organizacji, mogących być partnerami przy organizacji przedsięwzięć o charakterze kulturalnym:

OSP, szkoły, przedszkola, kluby sportowe, kościoły - są to jednostki czy organizacje, które w swoim założeniu i misji mają inną działalność statutową niż kultura, jednak mogą być cennym sojusznikiem w wypadku realizacji działań.

Istotnym, według wskazań respondentów, jest zaangażowanie sołtysów, jako przedstawicieli władz, osób zaangażowanych w życie gminy i jednocześnie stanowiących swoisty pomost między mieszkańcami i gminą. Taka rola mogłaby także być połączona z rolą liderką, aktywizującą ludzi do działania.

Według respondentów istotne jest partnerskie współdziałanie na rzecz rozwoju kultury w gminie, przy jednoczesnym uwzględnieniu wszystkich stron, grup wiekowych, które mogą współdziałać i współtworzyć szeroko pojętą kulturę.

Respondenci wskazują także partnerów zewnętrznych, którzy są wymieniani w charakterze partnera finansowego, grantodawców. Do najważniejszych należą samorządy, operatorzy lokalnych i regionalnych programów grantowych.

12. Bariery

Główną barierą jaką wskazywali uczestnicy badań w rozwoju jest brak i niewielkie wsparcie dla liderów społecznych. Brakuje aktywistów zainteresowanych rozwijaniem działalności kulturalnej, animowaniem jej, "zarządzających" pozostałych mieszkańców gminy. Brakuje wsparcia dla takich osób. Według respondentów zasadne byłoby powołanie systemu lub specjalnej organizacji, mającej za zadanie wspieranie osób aktywnych w podejmowaniu działalności obywatelskiej, kulturalnej, społecznej.

Bariery, na jakie wskazywali respondenci w trakcie wywiadów, blokujące dostęp do kultury lub utrudniające go:

- mentalne - tkwiące w przekonaniach ludzi oraz w nawykach w korzystaniu z kultury: „roszczeniowość”, „oczekiwanie na to, aż ktoś inny podejmie wyzwanie organizacji wydarzenia”, „niechęć do zaangażowania się”, „słomiany zapal” w uczestnictwie, brak konsekwencji w organizacji i doprowadzaniu do końca danych działań, „dziedziczenie braku aktywności”;
- transportowe - brak możliwości sprawnego (poza samochodem) transportu między skrajnymi rejonami gminy. Niemalże każdorazowo, przy tego typu wyjeździe, konieczne jest korzystanie z przesiadki. Do niektórych miejsc nie ma możliwości dojazdu bez samochodu;
- społeczne - stereotypizacja grup (np. Patrzenie przez pryzmat aktów wandalizmu jednostek, na cały przekrój młodzieży), niechęć pomiędzy miejscowościami lub obszarami, zawiść związana z innym statusem materialnym, zarówno w odniesieniu do poszczególnych osób, jak i do poszczególnych miejscowości;
- wynikające z postaw wobec kultury - społeczne - „jestem zbyt zmęczony po całym dniu pracy, by cokolwiek zrobić”, „ludzie dużo pracują, chcą spędzać wolne chwile w gronie rodziny, dlatego nie chcą wychodzić na zewnątrz”;
- informacyjne - niedostateczny przepływ informacji, brak indywidualizacji przekazu, brak dobierania właściwego sposobu dystrybucji informacji, brak jednego medium skierowanego do terenu gminy, zbierającego informacje;
- brak tożsamości regionalnej i lokalnej co przekłada się na niską identyfikację oraz niski poziom zaangażowania

Respondenci wskazywali także na bariery związane z sąsiedztwem miasta Kwidzyn, zarówno pod kątem oferty: "Nie wiem czy możemy czegoś w Kwidzynie nie zrobić: jest kino, teatr, festiwal teatralny", jak i koordynacją działań "Nikt tego nie integruje z działaniami podejmowanymi na wsi. Czasem coś się dzieje w różnych miejscach".

13. Wnioski i rekomendacje

- Gmina Kwidzyn jest średniej wielkości gminą usytuowaną w centralnej części powiatu kwidzyńskiego. Otacza miasto Kwidzyn ze strony północnej, wschodniej i zachodniej. Takie położenie wpływa na możliwość korzystania i angażowania się w działalność kulturalną. Mieszkańcy mają większą ofertę w sąsiednim dużym mieście, ale negatywnie to oddziałuje na poziom zaangażowania w działalność na miejscu, w swoim lokalnym środowisku.
- Niepokojącą tendencją jest tworzenie sypialnianego klimatu miejscowości usytuowanych

w obrębie gminy. Ta tendencja jest widoczna zwłaszcza w miejscowościach blisko sąsiadujących z miastem, takich jak np.: Dankowo, Mareza, Górki. Utrzymanie takiej tendencji może wpłynąć negatywnie na relacje społeczne wewnątrz społeczności, brak identyfikacji z miejscem zamieszkania i z problemami występującymi w nim, a także brak odpowiedzialności za nie.

- Badane osoby wskazują, iż istotnym kierunkiem jest podejmowanie działań z myślą o wszystkich grupach wiekowych np. dla młodzieży, dorosłych, starszych. Konieczne jest uwzględnienie różnorodnych potrzeb tych grup związanych z ofertą, częstotliwością, porą dnia i tygodnia. Ponadto działania mają mieć zadanie integrować społeczność lokalną, zarówno pomiędzy poszczególnymi częściami gminy, jak i międzypokoleniowo.
- Badane osoby wskazały jako rekomendację utworzenie systemu wsparcia i aktywizacji liderów, aktywistów społecznych, którzy byłiby inicjatorami działań kulturalnych. Badania wskazują, iż zasadne byłoby położenie większego nacisku na aktywizację, dawanie narzędzi, wspieranie niż na dawanie gotowych rozwiązań, tworzenie gotowych działań, które nie angażują w sposób czynny, a sprowadzają osoby do roli osób uczestniczących. Nie buduje się identyfikacji z danym działaniem, z jednostką czy też organizacją, która to wykonuje i z obszarem, na którym to działanie jest podejmowane. Załączkiem oddolnego działania są grupy nieformalne i organizacje pozarządowe, które są czynnikiem dość istotnie wspierającym rozwój społeczny i obywatelski gminy.
- Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu edukację obywatelską i budowanie postaw identyfikacji z otoczeniem i środowiskiem lokalnym, swoją społecznością. Taki kierunek wpłynąłby niwelowanie postaw chęci uciekania z gminy osób młodych, traktowania jako sypialni przez osoby starsze.
- Badane osoby wskazują na problem, jakim jest aktywizacja młodzieży. Zasadne byłoby skierowanie do tej grupy wiekowej oferty i możliwości rozwoju w oparciu o lokalne zasoby. Zasadnym byłoby stworzenie możliwości odbywania wolontariatu, czynnego angażowania się w tworzenie otoczenia, utworzenie miejsc dedykowanych dla młodzieży, opracowanie mechanizmów pozwalających na angażowanie się młodzieży nie tylko w życie szkoły, ale także swojego otoczenia.

- Gminny Ośrodek Kultury ma w swojej dyspozycji 15 świetlic, którymi zarządza, co wyróżnia się na tle innych praktyk w gminach z regionu. Stanowi to duży potencjał, dzięki któremu nawiązywany jest kontakt ze społecznością lokalną oraz współpraca z nią. Gminny Ośrodek Kultury nie ma domyślnej siedziby, która skupiałaby uwagę, będącej swoistym centrum działań, informacyjnym, miejscem uzyskiwania wsparcia w swojej działalności. Warto zwrócić uwagę na konieczność położenia większego nacisku na rolę animacyjną, wspierającą rozwój kultury na terenie gminy. GOK nie powinien się ograniczać tylko do funkcji kreatora działań kulturalnych, ale powinien być jednostką wspierającą, pobudzającą do działania, angażującą i sieciującą partnerów, sieciującą różne środowiska.
- Istotnym wnioskiem dotyczącym infrastruktury jest rozwój świetlic i wyrównywanie oferty jaką dostarczają, implementacja dobrej praktyki, jaką jest tworzenie pracowni tematycznych. Ważne jest położenie nacisku na wykorzystywanie tego zasobu nie tylko przez Gminny Ośrodek Kultury, ale udostępnianie i kontynuowanie udostępnienia świetlic mieszkańcom i animowanie ich do wykorzystywania świetlic jako sposobu na nawiązanie relacji sąsiedzkich, realizacji spotkań, inicjatyw, działań i pomysłów oddolnych.
- Ważnym elementem tworzenia potencjału kulturotwórczego gminy jest wykorzystanie usytuowania gminy na Dolnym Powiślu, tożsamości i historii regionu. Istotne byłoby wprowadzenie edukacji regionalnej, zarówno na poziomie szkolnym, jak i w działaniach kulturalnych dostosowanych do różnych grup odbiorców i w ten sposób wywołanie poczucia związku ze swoim regionem i otoczeniem.
- Warto zwrócić uwagę na częste odwołania do zniechęcenia do podejmowania działań i pojawiania się pojęcia wypalenia. Kluczowe dla rozwoju będzie położenie nacisku na wzrost partycypacji kulturalnej oraz wychodzenie poza ustalone ramy dostawcy kultury i konsumentów kultury.
- Istotne jest dostosowanie promowania inicjatyw do dzisiejszych czasów i możliwości oraz wyszukiwanie nowych sposobów docierania do mieszkańców, które pozwolą przebić się do ich świadomości poprzez szum medialny i informacyjny. Istotną rekomendacją jest przygotowanie form promocji, które będą docierać indywidualnie do poszczególnych zainteresowanych, wykorzystujących SMS-y, telefony, indywidualne zaproszenia

z odpowiednim wyprzedzeniem.

- Ważnym elementem będzie wykorzystywanie i łączenie potencjału działań kulturalnych z działaniami związanymi z ekologią, zdrowym i tradycyjnym żywieniem, turystyką. Szczególnie ważne wydaje się wykorzystywanie potencjału jakim jest obecność dwóch rzek, ciekawego ukształtowania terenu oraz spuścizny historycznej, jaką są budynki sakralne, świeckie, cmentarze historyczne, budynki hydrotechniczne.

14. Bibliografia

- *Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne, Narodowe Centrum Kultury, Promesa 2015, Warszawa, 2015*
- *Gminny Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2011-2014 Dla Gminy Kwidzyn, oprac. Iwona Golembiowska, Kwidzyn, październik 2011*
- *Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Kwidzyn, Kwidzyn, 2014*
- *Statystyczne Vademecum Samorządowca - Gmina Wiejska Kwidzyn, Powiat Kwidzyński, Bank Danych Lokalnych - Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2014*
- *Plan Rozwoju Biblioteki na lata 2014-2016, Biblioteka Publiczna Gminy Kwidzyn, Mareza*
- *Gmina Kwidzyn w obiektywie, koordyn. wyd. Joanna Pilat, Joanna Muller, Gmina Kwidzyn, Kwidzyn 2014, ISBN 978-83-64531-69-9*
- *Powiat Kwidzyński - Podróż po dziedzictwie kulturowym, koordyn. wyd. Joanna Muller, Powiat Kwidzyński, Kwidzyn 2014, ISBN 978-83-64531-70-5*
- www.gminakwidzyn.pl
- www.gokkwidzyn.pl